Массе а мехкий пролетареш, вlашаrlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1925 шера дениз ◆ ШИНАРА, 23 ФЕВРАЛЬ, 1982 ШУ. ◆ № 23 (8589). ◆ Мах 3 кеп.

ТАХАН — СОВЕТСКИ ЭСКАРЕИ ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТЕИ ДИ

КПСС ЦК СОЦАМ

Советски Социалистически Республикай Союз хьакхелла 60 шу дизарах

60 шу хьалха — 1922 шера 30 декабре — вай мехка халкъий лоlамагlа хьаьый Советски Социалистически Республикай Союз дуьнен тlа эггара хьилхара цаl йола дукхача къаьмий болхлойн ахархойн пачхьалкхе.

СССР кховзткъа шу дизар — советски халкъа вахарера белгалдаьра событи. КПСС ленински къаман политика кочъялара, социализмана исторически хlамаш кхарагlдаьна хилара дола тешал. Из хилхьа шу дерзаш Советски Союз дерригача дуьнена хьалхашка дlахlотт цхьана коммунизм хьалхьеш бола цкьатарра бокъо йолча республикай барт тайна дезал а хиниа. Чlоагlа и вай общества социально политически цхьоатlо Хьамсарта Коммунистически партена, сийлахь — доккха ленински гlулакх тешшаме дlахохьош йола ноакъост Л. И. Брежнев керте латтача цун Центральни Комитета гонахьа советски халкъ кхоталадар дохалурдолаш дац.

Советски нах шоай доккхача цlейна накъабоагlа общественни вахара дерригача доакъошка керда толамаш дакха, КПСС XXVI съездо оттадь коммунизм хьакхоллара планаш тlаrlертта, творчески къахьегарца чакх а йоахаш Съезда решенешца хьалхье а делаш партех халкъон тlаrlертта къовсам лоаттабу тlема кхерам дlа-... [illegible]

терка ярах, моллагlча тайпара а буржуазни национализм, шовинизм, къаман нигилизм гуча юлийтарца машар боашаш хилларах парте яьккхар мехка дерригача къаманий народностийн къахьегамхой баьччаа хилара йола йоккха бокъо. Лерригlа теоретически, политически, организаторски болх барца парте хьалкхейир вlашагlкхета чlоагlа лоlам болаш йола цар уйла. Юкъарча де лерхlачунга — социализми коммунизми хьалхьарга — кхачара бола цар лоlами низи оар цагlбаьккхар парте. Мехка халкъаш социальни а къаман а кортамукъа дахара, цар экономикен культурен айяра гlулакха парте юкъебиххьар кlаьдлуш боана шин къахьегам, коммунистий таланти дета йlовхати, кадрай лаьалеши организаторски гонзали.

ССР Союз хьаьр — Владимир Ильич Ленина идеаш, къаман политика ленински принципаш вахаре кхочашъяр. Кердача заман lилман парда тlа анализ ирца В. И. Ленина творчески, массе а оагlонгахьара дегlайоалайир К. Маркса Ф. Энгельсеи къаман лешах йола уйлаш. Из къоастадарь бола керттера цкьъ цунна біаргагорз политически lаьзал дакхара, керда эксплуатаци йоана общество хьакхоллара тlехьа пролетариато лоаттабеча классови къовсаме. Ленино кlоарга кlийле еллар социа... [illegible]

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1982 шу 23 февраль № 53 г. Москва

Ноакъостий салтий матросаш, сержанташ а старшинаш а!

Ноакъостий прапорщикаш мичманаш!

Ноакъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Ноакъостий СССР Гlерзашцарча Нізни ветеранаш!

Тахан советски халкъо торжественно белгалдоакх Советски Эскарей Тlема-Форда Флотей 64 шу дизар.

Цу цlенна вай Даьхен къахьегамхой, эскарен флотей біудон накъебаьккхаб политически къахьегамо уйла чlоагlа еш нечча хьало. Мехка массенахьа а чьрхон парте XXVI съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленума исторически решенеш, пятилетка шоллагlча шера заданеш толеме кхочашъяра. СССР хьаьрь 60 шу дизаре дела ма доагlара накъадедаре тlехьера социалистически къ...

Советски наха чlоагlа кхоабел а ю мехка хьал а лоац парте чурен аргьыарен политика. КПСС Централь Комитета сийлахь доккха ленински гlулакх тешшаме дlахохьош йола ноакъост Л. И. Брежнев керте латтача ЦК Политбюрос беш бола дукхача оагlонашкара бола. Лорзагlа цу ... чlоагlлу ... партех ... СССР дерригача къаманий народностий доттагlалли вошали.

Дуна дегlадаре lолльмате чlоагlа элчаш ю КПСС XXVI съезда тlеийцача ... шерашта паьрlача машара программа. Социализма ... СССР ... [illegible]

СССР а ... машар бозча ленински ... США а НАТО ... [illegible]

дlахьехкабенза бола тlом бу. Гlоргарча Малхбоалени дуьнен къуча ... Империализма агрессиягlа ... Китая куллалоа политика.

Цу хьолашка КПСС ой Советски пачхьалкхенон машар беза ленински ... политика тlаrlертта ... дегlар ду ... тlема ... гlерзашцара ... тlом ... В. И. Ленина, Коммунистически парте ... гlерзашцарча низаша Варшавски Договоре юкъейоагlача пачхьалкхий ... армешца цхьана цаl ... строе ... советски халкъа машара ... социализма карагlдаьнна ... Уж массаза ... интернациональни ... [illegible]

Ноакъостий СССР Гlерзашцарча ... біуххой!

Дерригача халкъа цlи — Советски Эскарен Тlема-Форда Флотей де ... [illegible]

Советски Эскарен Тlема-Форда Флотей 64 шу дизарца ... приказ ...

1982 шера 23 февраль ... [illegible] Москве, союзни республикий столицашка, турпал-городашка Ленинграде, Волгограде, Одессе, Севастополе, Новороссийске, Керче, Туле, турпал-крепоста Бресте, ... городашка Калининграде, Львове, Ростове-на-Дону, Куйбышеве, Свердловске, Новосибирске, Чите, Хабаровске, Владивостоке, Североморске ... фейерверк ...

[illegible]

СССР Оборона Министр Советски Союза Маршал Д. УСТИНОВ

(Чаккхе 2-ча агlо тlа)

Советски Социалистически Республикай Союз хьаькхелла 60 шу дизарах

(Чиестедоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

чIоагIа сихдаьд Сийлахь-боккхача Октябра хьаькхелла общества духовни дегIайоагIилга. Социализмана мегар бо къоанна исторически лоархIам бола декхар кхоачашде: духа миллионаш болча къахьегача нахага культурана ка рагIдаьннараш дIакхачийта, цун социальни хьал а из магарIча къамах ва а из къердаш, хIара сага ананей деррига хьасташ хьаделла. Мехка шерра тоенаш хьакхеллай таланташи говзалаши сучаорлийтара, дерригача къамийн народностийн культура дегIайоалларп, Iилмаи искусстваи даькъе нахи творчески болх бара.

Хьахинальначо социализма беркатеча кIийлен тIа чIоагIлуш я берригача къахьегамхошта гIулакх деш. цар юкъара идеалаш хьагойташ йола советски халкъа цаI йола интернациональни культура. Цо шийна чулоац къамий культурай юкъара лоархIам бола карагIдаьннараш цар шоай мара йоаца традицеши. Чулоацамга диллача социалистически, шийн къаман формагIа дукха тайпаш дола, кхетамгеи хьисапагеи диллача интернационалистски йола советски культура. Советски Союза къамаштеи народносташтеи идейно-нравственни кхетам балара Iалашмате боккха низ а хинна дIаэттай.

Советски дукхача къамий литература арахец, царех дукхачар Октябра хьалхагIа шоай йоазув ца хиннача. СССР халкъий иттаж долча меттала. Советски наха шоай лоIамагIа къамашта юкъе гIулакхаш леладара мотт а баь тIайца эрсий мотт советски халкъа социально-политически идейни цхьоагIо чIоагIъяра, къамий культураш дегIайоалларан вIаши йаьхий ярап лоархIаме фактор а хинна дIаэттаб. Цо вай дерригача халкъашта шерра хьабийллаб дунен цивилизацеи духовни рузкъашка кхачара бола никъ. Ленински дешаица вьлча, хIара советски сага торо я сийлахь-боккха эрсий мотт Iомабе. ХIанз из партIата буви мехка бахача нахах 82 процент болчар.

Советски культура дегIайоалаяра, вежарашха йолча республикай йаьхий йолча культура тIехьалеиах пайда эцара йоакхо еш. КПСС дукхача къамий интеллигенцена могаду партеи халкъаи доалла, вай Даьхен тахаиенна а кхоанена а хила ма йоагIара произведенеш хьа кхолла.

ДегIаенача социализмо шьара хьахьокх мехкарча дерригача къамийн народностийн тоидалара а гаргааара а социалистически демократи кIоаргъяларца хадаргбоаца бувзам хилар. Советски общество дегIайоагIача исторически рубеж а хинна дIаэттар, Л. И. Брежнева белгал ма даккхара, бокъонца дерригача советски халкъо хьакхелла дола СССР керда Конституци дIаэлар. Конституци дерригача халкъо дунарон массава раьза а волаш къоабалдароч цIаьхха 2 хьахьекхар. СССР халкъаш шоай пачхьалкхен строй лораен чIоагIъея безам болаш хилар.

Къамаш тIехь-тIехьа дукхагIа шоайла гаргаухаш хилар хьа а хьожаш, СССР Конституце дIахо чIоагIду дукха къамаш дахала пачхьалкхен союзни хьисапаш, социалистически федерализм органически юкъ демократически централизмаца. Цунах гу партена моттигера оммалаш хьалхахарахи къаманна шин доазонел арахердар на торахи саиш, ишта къамийн народностийн шоай хайпарча хьаштех леш [illegible] леладеш гIулакха а тешаме лорадала ниш хилар.

СССР Конституце [illegible], союзни автономни республикай конституцеш тIа ма дарра [illegible] советски общества экономически, социальни, духовни вахаре хинна лоархIаме бола сурашан, вай пачхьалкхен [illegible] ...

республикай суверенни бокъонашта гарантеш дукхагIа сиий. дерригача халкъа юкъара дешии къестадара тIаьхьара цар лоархIам лакхбаьб.

СССР опытах дIахьехаш: социалистически демократи шерагIа дегIа ме ух, мехка вахар демократически хул, дерригача къамехи народностехи бола къахьегамхой вIаши шоай лоIамалIа гаргахоара низ бокхагIа хул. Къамий бокъонаш цхьалIарра хилар формаши марвхьа из кхайкадеча бурукуазни демократея аргаш йолча социалистически демократе тешаме лораду къахьегамхой социальни къамаши хьаштош а бокъонаш а. Цо хIара сага бокъонца тоенаш хулийт пачхьалкхен общественни гIулакхашта доал деча тIехь-тIехьа шерагIа юкъарчал лоацаши дакъа лацара. Из — советски политически система дIахо дегIайоалара керттера лостам.

Социализме демократи хила йиш яц иш бола, сий дола, халкъа билаа тешам бена дола пачхьалкхен Iабдал на хуле. Советски пачхьалкхе — из да къахьегамхоша шоаш оттадаьи чакхдовхаши дола, цар овлангара хьаштаж кхайкадеши лораеши дола Iадал. Пачхьалкхен, партийни организацей системага, профсоюзашкеи, халкъа образоване органашка гIолла, къахьегама коллективашка, массови информаце средствашка, дерригача халкъага дувцийта оттадаргеи хоржами кампанешка гIолла терколдеш а бокъонна кхоачашдеш а да советски общества дерригача классашеи социальни группашеи, къамаша а народносташа а дIадехараши эшарашн.

Дерригача къамийн народностийн политически вахар юкъара хилар, дIкха цхьоагIо йолаш уж хилар къаьгга хьахьокхаш я массой, Iадал диза шоай бе доаллаш йола пачхьалкхен органаши — халкъа депутатий Советаш, 2,3 миллион болча халкъа викалаша, коммунисташа а партее боацараша а. 100 совгIча къаман викалаша дерригача пачхьалкхен полицешкара къестаду цига политически, социально - экономически, культурни строительства дешаш, бокъонца йола социалистически интернационализма школа чакхйоакх.

Вахаро дог тешаду: СССР Союз — из я социалистически пачхьалкхен доалашдоалаш общества коммунистически хьисапе ше шиква доал дарга йоалача дерригача исторически юкъа лаьрхIа йола, советски къамаши народносташи пачхьалкхене вIашагIтохаши йола динамични эффективни форма.

ДегIаенача социализма хьалашка тIехь-тIехьа бокхагIа хул СССР къамоша народносташи дегIакхувалара, цар вошала цхьоагIо чIоагIъяра даьнъера КПСС-о кулгалдеш, лостам телаш, вIашIехьдоаккхаш чакхдовхача гIулакхий лоархIам. Къамий отношенеи сферана нийса, марксистско-ленински принципий ларда тIа кулгалдар — дукхача къамех латтача социалистически общества прогрессана хилалда дарглоаца хьал. Парте, КПСС Центральни Комитето, коннъоста Л. И. Брежнева хадданло йоакхо ю СССР халкъий лохаргдоаца доттагIалли цхьоагIои ма могга чIоагIдара, творчески дегIакхувл къамий дешах бола ленински хьесам.

Коммунисташ хила а хиннаб, хIанз а ба, В. И. Ленина лаьхача тайпара, къамаш бокъонца йолча демократически, бокъонца йолча интернационалистски ларда тIа долхаи-долдаш, тIехь-тIехьа дукхагIа шоайла гаттара гаргадахаро тIехьа. Классаш йоа на общество хьаьрах лоархIаме неха хургьи марксистско-ленински Iилмо хьайийиа законагIа хила ма йоагIара йола из процесс дIахо дегIайоагIача. На объектив...

Денхар сенах латт аьлча, из латт, халкъаш шоай лоIаме, цхьатарра, вежарашха цхьана гIулакхаш леладеш долча ларда тIа из естественно дегIаахара паргIато ялара.

ХIара къамаши народностеи хьаштийи эшарийн бокъонца лоархIам бар, дерригача советски халкъа хьашташи уж органически цхьана тардар, общество дегIайоалара актуальни декхараш кхоачашдара тIадерзале къахьегамхой низаш вIашагIтоар — уж дерригача хIамаш КПСС теркама юкъ моттиге латт.

Парти лаьрхIа хьесь вай пр сийна йола дукхха къамаш дахя йоккха пачхьалкхе дегIаахаро хадданза хьаьштаьш къамий отношенеш даькъера керда процессаши проблемаши шоай хаиахьеи йиазон партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, бохама органий гIулакхашка хьахьоккхи хиларга. Из декхар кхоачашдара нийса средство я кулгалдара Iилман принципаш, балха ленински стиль, ленински националь политика лоаралагIа ца йоакхаш кхоачашьяр.

Дукхача къамех бола нах бахаш я советски республикаш. ЛоархIаме да, сага балха тIарен идейно-нравственни гIулакхаш бокъонца теркал а деш, партийнии пачхьалкхени органашка дерригача къамий боагIаш бола викалаш хилар. Укх тIехьарча шерашка дукхача республикашка кIал лахача къамех боаца, метта, литература, быта лаьхе шоай специфически хьашташ долаш бола гражданаш тоъал дукхагIа хинна хиларах уж проблемаш кIоаргагIа теркалъе, уж къовстара нахьаш шоай ханнахьа хьалхадоха дезаш я партийни комитеташ.

«Вай мехка лоархIаш да къамаш дог-уйла, хIара сага къамаш дегаондло, — белгалдаьккх XXVI съезда КПСС ЦК-ас лаьча Отчетни доклада тIа. — КПСС-о къовсам лоатта а баьб, массаза а холдамболаш лоатта а бергба социализма кхоллама хийра долча, шовинизма е национализма гIулакхашта духьала, моллагIча националистически ойлашта духьала, ард вай, антисоветизм е сионизм из яле а». Шийн дерригача гIулакхащц, хьалхашка латто декхараш кхоачашдара тIабезабаь беча идеологически балхаца къахьегамхой хьалкхебу парте советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи уйла хургIолаш, бIарчача сийлахь-йоккхача Советски Даьхенах шоаш хилардах доккхал дердолаш.

Интернационалист хилар лакхага да аьлча, белгалдаьхад Ленина, из да, «алхха хьай къаман уйлаяь па Iеш, массене а хьашташ цул лакхагIа уттадар». Цо хьийхад къаман кIоттIа боацача готтала, къам шийн гома юкъе хьерчара, хийра латтара духьала къовсам лоаттабе, яхаш. Ленински васкетвнта тешаме йолча парте хьахьегамхой Iомабу къаман моллагIча проблемашка бола никъ классови позицешкара лаха. ХIара советски сагта шьара кхетадейта гIерт интернациональни декхар боаънца кхоачашдар тахан органа хьалха юкъарча берзате духьа хьалкхало, инициатива йолаш творчески къахьегилга, балха эффективности дикалаш ма могга лакхъелта, дерригача халкъа юкъара декхараш кхоачашдеча, СССР Союза, дунен социалистически содружества экономически оборонни низ дIахо чIоагIбеча хьинаре даькъ йоацийта хилар.

СССР хьанри толаме дегIаахари цхьан юкъа хиннa Iеш боаца дунен халкъашта юкъера лоархIам болаш да, пунца белгалйоал хьалхолаттача вдамлено халкъий цхьатарпа бокъонаши доттагIали бахьан долаш, дуне революционни хьисапе кердадиккар духьа лоатта баьча къовсамера лоархIаме исторически рубеж.

Вахаро бакъдальд нерда ...

ра отношенеш, аьхача Ленина хьалхагIа а сихйийнар. Цу тайпара отношенеи хилар хьахьокх вежарашха долча социализма мехкаша.

Социализма чулоацамах йоахка пачхьалкхенашта юкъера отношенеш йиллагIа чулацай социалистически содружества. Цунах гуш да овлангара хьаштаи лархIараш, марксистско - ленински идеологи юкъара ихотесина йолча, вIаши юкъерча солидарностеи повкъосталеи бувзамашца, масса оагIорахьара цхьана лелдеча гIулакханца вIашагIа котасина йолча суверенни, бокъонаш цхьатара йолча пачхьалкхений дунен халкъашта юкъерча отношенеи керда, социалистически тайпа.

Социалистически содружества мехкий дIийна са, кулгалдун лостам телеи низ — цар коммунистически болхлойи партеш. Опыто дог тешаду, марксизма - ленинизма социалистически интернационализма принципашта тешаме хилара, вежарашха йолча партеша масса а даькъе айхха шоайла бувзам а болаш гIулакхаш чакхдахаро социалистически пачхьалкхений юкъарен къамаш хьашташ цхьана тардес, дегIаухача юкъагIа нийслу вIашдухьаленаши халонаши толаме къестае, хIара мехкагеи ерригача социалистически содружестваи бIубенна дIахьалхашкахьа аха йиш хулийташ хиларах. Из гIулакх тешаме кхоачадеш я вIаши Экономически повкъостал дара Совети Варшавски Договора Организаци.

Шеко а йоацаш доккхий толамаш даьхад социалистически мехкаша керда общество хьалъечи. Цу цхьан хьина дунен социализма интернациональни опыто бакъдаьд социализмага бода никъ чоалхане хургба вына Ленина хийттар. Теркал ца деш Iе йиш яц, керда строй дегIаяр империализмо ходдаьза экономически, политически, тIема, идеологически ниэ тIалоаттабеча хьалашка хилар. Империализма тийшача балхаша, чурча политикера гIалаташи харцахьара лоархIамаши [illegible]ттаьдача мотташкьо, хийрача витисоциалистически низашта хьинар луш йола кIийле хьахул. Практико хьаьокх, доал деча коммунистически партена нахацара бувзамаш чIоагIдара йоакхо елга, боаррамера, бакъ политика чакхйоахилга, къахьегамхошта интернациональни кхетам лулга, социализма моастагIашта ший хашпахьен ходамболаши духьале оттаслга, вежарашха йолча пачхьалкхенашцара солидарность чIоагIъелга мел лоархIаме да.

Дунен социалистически содружество халданза дегIаухаш я. ДIахо йода вежарашха дола мехкаш шоайла гаргахара процесс. Из йода цар къамий, исторически башхалонаш теркал а еш, хIаьта цу мехкий общественни вахара формаш дукхача тайпара хиларах из гуш а да. Цар чакхдоаха гIулакхаш тIа-тIа айхагIа да халкъий машари кхерамален бахьи долаш лоаттабеча къовсаме. Эргадувлаш тоалуш да экономика, идеологе, Iилмо, культура даькъе шин оагIорахьарен цхьана леладу гIулакхаш. ЛаьрхIа йаьхача хаша уттаста программай ларда тIа кIоарглу экономически интеграци. Вахаро ше оттадаьд вежарашха долча мехкашта хьалхашка бIарчача экономически политикана дагIадувларца планий координаци хьалнизара декхар.

Социалистически содружества солидарность дунен халкъашта юкъерчи коммунистически, болхлой, къамий-кортамукъален болмыа ерригача озридаща чIоагIъера тIехьа латт КПСС даим. Парте XXVI съездо белгалдаьниххд, дунен коммунистически болм дIахо кхотабаран цун сий айдаларии низ бола фактор машар бахьан долаш, халкъашта ядерни катастрофа кхерам гIа а уттабеш сихдаь гераш хьидарца михьир йоахача империализма агрессивни политикана духьала коммунисташа дерригIа лоаттабу къовсам хилар. Марксизма - ленинизма хьехам шоаша кхача бола коммунисташа шаьд ...

ца луш къовсам лоаттабу шоай мехкий болхлой класса, къахьегамхой хьаштаж бахьан долаш, демократи, машар, социализм бахьан долаш.

ДегIаухь СССР-о Азе, Африка, Латински Америка халкъий къамий - кортамукъален болмыа, кортамукъа а лыша, империализмана духьала, къамий кортамукъален социальни прогресси чIоагIъяр духьа къовсам лоаттабоча пачхьалкхенашта леладу гIулакхаш. Колониализмах кхедисараш дIалахара ходамболаш тIехьа я Советски Союз, из духьала а неоколониализмане расизмане, экономически политически диктата а бокъонаш цхьатарра ца хилара я. Цо дерригIа хьалоац блокех дIа ца кхетара тIехьара антиимпериалистически болам, практике гIо ду дегIаухача пачхьалкхенашка дунен халкъашта юкъера экономически отношенеш демократически ларда тIа хувнар духьа лоаттабеча къовсамо. Къоначa пачхьалкхенаша, эггара хьалхарча арелаша царех социалистически, лостам хержачар, чIоагIагIа хьаьт долаш тIаоц къамий пачхьалкхе хьаяра, СССР дукхча халкъаш дегIадахкара капиталистически лагIа юкъе а дуташ, социализмага доллара советски опыт.

Сийлахь - боккхача Октябро биллача наькъагIа СССР Союза халкъаница цхьина болх тахан Европа, Азе, Африка, Латински Америка тайп-тайпарча мехкашкара бIаьш миллионаш бола нах. Социализмага бода никъ ба а бац, хила йиш а яц марксизмо - ленинизмо хьайийллача, СССР, реальни социализма мехкий опыто, революционни кховаемеи социалистически кхолламеи интернациональни практико балкъаьча юкъарча закономерносташа юстара гIолла бодаш, хIара мехка къаман башхалонаш массе оагIорахьара теркал ца еш хилча цу наькъагIа толаме дIахьалхашкахьа аха йиш йоацаш мо мара.

Империализма, эггара хьалха американскичун политико дунен халкъашта юкъера гIулакхаш ирдаьча хьалашка адамлен кхелошта къаьстта лоархIаме да вай партеи пачхьалкхенои леладеш йола ленински машара стратеги чакхъяккхар. КПСС XXVI съездо хьоттаьччеи Л. И. Брежнева кердача инициативашца дIакхоачашъяьчеи 80-ча шерашка йолча машара Программо хьагойт тIема кхерам мелбергбола, кхохкам кIаьдбергбола, тайп-тайпара строяш йолча пачхьалкхенаша шерра цхьана леладу гIулакхаш дегIадоаладергдола реалистически, конструктивни наькъаш. Цо хьаелл дунен халкъашта юкъера чоалхане проблемаш конфронтаце наькъашка а ца къестаеш, цIенача дег тIара, цхьатарпарча бокъонагIа еча переговорашка къестара тоенаш.

Советски пачхьалкхен политика бокъонца духьала тI дунега кхы тIа а сихдаь гераш хьале доладайта, дунен халкъашта юкъера хьал даим кхохкадаь лоаттаде, дунен халкъашта юкъера йоаш гIойле йолча бувзамий лардаш бухьъяха гIертача империализма агрессивни гIозарий уйлашта. Из чIоагIагIа гуманистични, гучахьара, демократически малан долаш. СССР вежарашха долча социалистически мехкий, халкъий машар безача дерригача адамий хьаштаьшта ма хеттара я. Цо Iалашду цунна дунен халкъашта юкъерча общественноста дунеха а дунхагIа долча даькъо, цIена дог-уйла йолаш болча берригача наха хьаллоацилга.

СССР, социалистически содружества мехкий машар белаш йола политика — [illegible] цунна цхьана хIаьнарча ленински кулгалхой антисоветски политика тIатайжача империализма агрессивни уйлашта. СССР-ои цун цхьоагIонхойн кхерамаленна гIовхуддача моллагIчарии чIоагIа духьале оттаеш йола политика я. Шийна карагIдьиша исторически хIамаш лорадара хилаьа дирг мел ...

доалар долаш я социалистически содружество.

Советски Союзо цхьан кха тайпа, цхьанна а мехка башхалонаш теркал ца еш йола пачхьалкхен лоатта ма шаблонаш «моделаш» чачъехкаш цхьанена а. Историе лелама тIа-тIа дукхагIа вапия ю Цо вай йолаш хилара фактош, социальни, къамаш юкъерча отношенеи кердача тайпа реальни практикаца, капитализмо къоастае низ кхоачаш йоаца чоалхане проблемаш къоастае низ хьачари. СССР-о — кхин бол социалистически пачхьалкхено [illegible] къача мехкашцара шийн гIулакхаш лакхача, В. И. Ленина дешашца вьлча адамий Iадала гIа цхьатарпарча бокъоний ларда тIа вIашIехьдоах, сийлахь - доккха халкъ эсала лоархIаьчача «привилегеш» ларда тIа а ца доахаш.

СССР 60 шу дизара нахьбодаш советски халкъ де боккъо а йолат доккхал деш ла вийна карагIдьннарех, машаро, халкъаш шоай лоIаме, паргIато, ирал долаш хилара тIехьа къовсам лоаттаберий хьалхарча мугIарашка йолча вай Даьхено сийлена кховачоъеча революционни исторически миссех. КПСС XXVI съезда решенеша коммунизм котъаьккхар духьа керда къахьегама толамаш лахара Советски Союза дерригача къамийн народностийн къахьегамхой деган айдаьд.

Ерригa республикаш дIахо дегIайоалаяра, коммунизма материально-технически база хьаяра дикка бокх тIа баккхар да цхьайтталагIа пятилетка. Цо белгалбоаних ленински къамий политика кхоачашъяра, СССР халкъий доттагIали вошали чIоагIдара лоархIаме атап а.

Общественни производствана интенсификаци яра, цун эффективность массе а оагIорахьара лакхъяра болча парте наькъо дIадех гIулакх дика вIаштIехьдаккха, корта болаш дисциплина йолаш хилар, доал дара система дика а дерттIа а болх беш хилар, нахьа творчески инициатива дегIайоалар.

ЦхьайтталагIча пятилеткагIа а дерригача 80-ча шерашка а кхоачашде парте оттадаь декхараш советски халкъа пахара хьашташка хьежка да. ХIаьта из тIатеIла къовсам лоаттабеш а да уж кхоачашдара тIехьа. СССР 60 шу дизара хеталь яьржача социалистически яхье хьинаре болх баро Iальмате дика масалаш гойт, ерригача республикай, краяй, областий къахьегамхоша, 1982 шера план толаме кхоачашъяра де мел могар ду

Ший низех тешам беши, шийх чIоагIа дIубенна долаш советски халкъ хьалхашкахьа дода Ленина парте белгалбаьча наькъагIа. Шеко йоацаш да КПСС XXVI съездо беггадь коммунизм хьалъера декхараш толаме кхоачашдергдар. Цунна бола тешам — СССР халкъаш вIашагIкъастаргдоаш кхотадена хилар, из сийлахь-доккха де лерхIар бахьан долаш цар доттагIошха цхьана бу болх.

КПСС Центральни Комитето сацам бу:

Союзни республикай компартей ЦК-ша, парте крайкомаша, обкомаша, окружкомаша, горкомаша, райкомаша, юкхьаьнцарча партийни организацеша, Гераьшцарча Iилмай политорганаша Советски Социалистически Республикай Союз вIаштIьелла 60 шу дизара кийчо яра шерра организаторски идейно-кхетамеи болх бIаржаболба.

Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органашей, бахама органий дерригча болх тIаберзаболба наькха политически къахьегамеи хьинар дIахо айдара, парте XXVI съезда исторически решенеш, КПСС ЦК ноябрьски Пленуме нохъоста Л. И. Брежнева оттадаь декхараш толаме кхоачашдара

СССР 60 шу дизара баха ма боагIара накъабахара, 1982 шера экономически социальни дегIаахара план, цхьайтталагIча пятилетка задани толаме кхоачаши тIехкхоачаши яра тIехьа социалистически яхь йоаржаяча ...

ТIатеIла лакхбалба ерригча вIаштIехьаккхара боарам, из дегIайоалайоалйола бохама механизмаш органашкеха тоаяра балхаца айхха бувзам болаш. Керттера терраш тIаберзабе бола экономикани интенсификаци яра дешошта, общественни производства эффективности балха дикали лакхбара, Iилма-технически прогресс сихьяра, бийдал, материелии, электроэнерги, доатор, финансови къахьегамеи ресурсаш ма могга кIоагIата дIа а йохийтар хьаде дукхагIа хийлитара.

Яхье сийлахь традицеш ойилла, хIара къахьегама коллективе керда резерваш творчески лахара, ноккостаиха дIа-кха гIо дара, продукци лоаттара задании дехараш кхоачашдара чIоагIа бехктоаме хилара, къоачамбоацараца, къахьегама дисциплина телхаяра машар хургбоаца хьал хьаде. Парте XXVI съезда решенеш кхоачашъяра, вай социалистически Даьхен экономически оборонни низ чIоагIбяра къахьегамхой оаргагIбохьа лоархIаме средство а хинна дIаотта еза яхь.

СССР юбилейна еш йола кийчо хила еза къахьегамхошта идейно-политически, патриотически, интернациональни кхетам балара, цар классови чIоагIол дIахо лакхара гIо деш. Цу гIулакха де дезар да:

марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма революционни хуцамаш деш бола сийлахь-боккха низ, Iилма коммунизма теорени практикани вай парте, новкъоста Л. И. Брежнева юкъе хьош дола доккха творчески дакъа тешшаме хьагучадаккхар;

турпалча болхлой класса, Советски Союза Коммунистически парте берриа къахьегамхой интернациональни кхотабара, ленински къамий политика кхоачашъяра, къамаши народносташи массе оагIорахьара дегIадоаладарап вIаши гарга оазаран, социализма коммунизма хьалъяра бола лоархIам шерра хьахьокхар;

чоалхане социально-политически, экономически, къамий проблемаш къоастадра йолча социализма исторически совершенстве карагIдиннараштеи, СССР халкъашта юкъера доттагIал дIахо чIоагIдара болча КПСС XXVI съезда наькъа къаьгга а аргументированни а пропаганда яр. Массе а оагIорахьара хьагуча баккха хIара республика материальни духовни потенциал совъяккхара, СССР берригача халкъа боахама эффективность лакхъярап цун ларда тIа советски нахьа материальни культурни вахара боарам хаддаьни айдарап ма могга дукхагIа найда эцара тIаерзаьча парте пачхьалкхени социально-экономически политика чулоацам;

наькха керда историческим общность — советски халкъ хьахнлара а дегIадара а характери башхалонаши, болхлой, ахархой, интеллигенце цхьоагIо дIахо чIоагIъяллара, мехка къамаши народносташи вIашн гаргаоэара, классаш боаца общество хьахнлара наькъаш кIоаргагIа хьагучадахар;

къамий гIулакхий даькъера, общества вахара ерригача сферашка социалистически демократизм дерригIа чIоагIъяра бола СССР Конституце, союзни автономни республикай конституцей лоархIам массе а оагIорахьара наха дIабовзийтар.

союзни автономни республикашта, автономни областаштеи округаштеи карагIдьннараш шерра дIадувцар, цхьа социалистически строе, доттагIало, вежарашха цхьана леладена гIулакхаша уж массе а оагIорахьара, паргIатта, боаррамагIа дегIахулга Iалаш деш хилар тешшаме дIахьоктар;

КПСС ленински арахьарча политика машар безаре, интернационалистски хьисап, советски халкъеи вежарашха долча социалистически мехкий къахьегамхойи [illegible] ...

социальни прогресс бахьан долаш лоаттабеча къовсамера овлангара хьашташ юкъара хилар тешшаме хьагучадаккхар. Суверенни йолча пачхьалкхений чурча гIулакхашта империализм юкъе гIертар хилар, царна кхерам тIатуссара меттаца къамаьлаш де гIертар, политически Iотнъама новкъостала, экономически тIемеи шантажаца ший лоIам кхаболла гIертар хьадда хьагучадакъа:

реальни социализмана духьала империализма лелаеча подрывной балха керттерьрех цхьа средство национализм йолга ихета а деш, тIатеIла къовсам лоаттабе националистически гIулакхаш хьалхьедеча цхьаболча наха духьала, хьадда духьала хила моллагIча тайпара а къамаш политика ленински принципашта тIерабовла гIертара. Бакъдолча хIамашца хьагучабаха вай мехкарча историе, КПСС къамий политика буржуазни фальсификатораш. Къаьгга а хьадда факташа а хьахьокха деза капитала дунен тIа къамашта бола Iоткъами цхьатарпа бокъонаш ца хилари, къамийн расовни антагонизмаш гучеювлар, дегIадоагIача мехкий халкъашта империализма кад декха гIулакхаш уж доахара леладеш хилар юкъера дIадала йиш йоацаш долга;

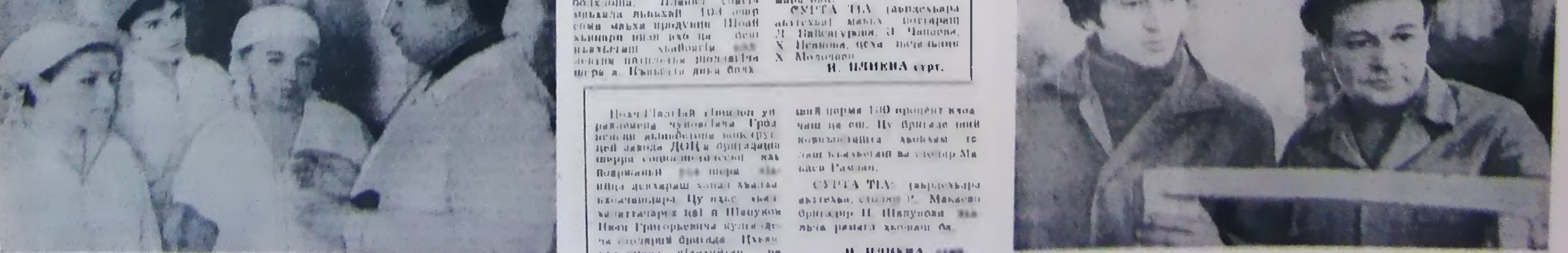
нагIрхьоита патриотически интернациональни кхетам лулга чIоагIдар; Коммунистически парте, советски халкъа революционни, тIема, къахьегама традицеш, СССР Гераьшцарча Низий турпала гIулакхашта пропаганда яр; хIара советски сагта социализм бакъ хиларахи эшоргйоацаш хиларахи тешаш, политически фийла, Даьхе социализмана карагIдаьннараш лораe кийча волаш хьалкхевар.

Коммунистий декхар — советски халкъа цхьоагIон кхотадена хилари кIаьд ца луш чIоагIдеш хилар, социалистически Даймехкахи СССР халкъашта юкъерча вежарашха долча доттагIалхи доккхал дара уйла йолаш, къамашта юкъера гIулакхаш лакха культура йолаш леладергдолаш, моллагIча тайпара а национализма гIулакхаца машар хургбоацаш къахьегамхошта кхетам балар.

Союзни республикай компартей ЦК-ша, парте крайкомаша, обкомаша окружкомаша, горкомаша, райкомаша, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК, Советски Эскарен тIема-Форда Флотеи Керттерча политически управлене, СССР Iилмай Академе. КПСС ЦК-арча марксизма-ленинизма Институтон общественни Iилмай Академеи, Iилмани технически йолча СССР Пачхьалкхен комитето, газетай журналий редакцеша, ТАСС, СССР Гостелерадио, СССР Госкино, СССР Госкомиздато, авторски бокъонашта йолча Еррисоюзни агентства. Политиздата, «Плакат» яхача издательства, СССР Минкультура, СССР Минвуза, СССР Минпроса, СССР Госпрофобра, СССР Спорткомитета, ДОСААФ ЦК-с «Знание» яхача Ерригсоюзни общества правлене, творчески союзаша укх социала ларда тIа СССР вIашагIъелла 60 шу дизара кийчо яра мероприятеш отта а яь кхоачашйойла.

* * *

КПСС ЦК-с кхайкарах ду коммунисташка, комсомольцашка, мехка дерригача къамехи народностехи болча къахьегамхошка Советски Социалистически Республика Союза 60 шу дизара КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхоачашъеча, экономика дегIайоалаеча, [illegible] ... советски халкъа вахара хьалкультурен лакхъеча керда гIулакхаш карагIдувлара накъадахара тIахьехаш. Центральни Комитет тешаш я советски наха коммунистий ленински партена гонахьа шоай мугIараш алхха кхотадеш [illegible] ... творчески болх [illegible] тIатеIла ...

Шоай гIайна декхараш сийлехца кхоачашдеш чакх даьнихад цхьайтталагIча пятилетка хьалхара шу Грозненски маьлх еча комбината болхлоша. Цхьанна совгIа маьлхала даьккхай 104 эзар сома мехка продукци. Шоай хьинари лаьн вахо ца беш паьхьеган хьайоагIа [illegible] декада [illegible] шера а. Цхьаьста дикка болх лой лоархIам ба укхаза маьхк йоттараш Вайсагурова Луиза, Чапаева Зина, Исаева Хьава. Цар шоай хьакъеи бола болх тIехдина мара бац.

СУРТА ТIА: [illegible] аьттехьа] маьхк йоттараш Л. Вайсагурова, З. Чапаева, Х. Исаева, цеха начальник Х. Молоцаев

Н. ИЛИЕВА сурт.

Пхьа-гIалагIай гIишлон урхалонна чулоацагIача Грозненски [illegible] котлостроительни заводa ДОЦ-а бригадаца шерра социалистически нах йоархьаш [illegible] шера [illegible] нийца декхараш [illegible] кхоачашдара. Цу наьс [illegible] хьалхарчарех цаI я Шапуков Иван Григорьевича кулгалдеча столярий бригада. Цхьа наь смена дIаяхайтац цо шийн норма 130 процент кхоачаш ца еш. Цу бригаде шийн новкъосташа хьокхам техаш къахьегаш ва столяр Макаев Рамзан.

СУРТА ТIА: аьрдехьара аьттехьа, столяр Р. Макаев, бригадир И. Шапуков [illegible] маьча револта хьовшаш ба.

Н. ИЛИЕВА сурт.

ТАХАН—СОВЕТСКИ ЭСКАРЕН ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТЕН ДИ

СОВЕТСКИ ХАЛКЪ ТЕШШАМЕ ЛОРАДЕР

ЦIАККХА А ЙИЦЛУГЙОАЦА ХА

Шераш дlаух, сиха йодача зама. ди тlехьа сьина доах вай Сийлахь - боккхача Даймехка тlом лаьттача бирсача денош. 37 шу да вай халкъ тlема тата ца хезача. машар болча лаьттаи тlа дахаш дола. Ди тlехьа вахар хоалой а тоалой а, дlадахар цlаккха дицлац, цо массе хана пайха дегашка ший лер йитай. Дицлургдоацачарех да таханара вай сийрла вахар бахьанце даьша сиюш lодийхка хилар, из вахар безача маьхаца вайта кхаьча хилар.

Сийлахь - боккхача Даймехка тlемо, — деррига халкъа чlоагlа йоккха хало яр. "Дийна варглоацаш халонаш ла едаш хилар салтечо— фронтовика. Са дикъа йlайха ча хана, бирса шелал эттача, дарц хьекхе, догlа делхе, дийнахь а бус а, массе хана цlаккха баь ца бовла салтечун болх беш вар из. Бакъда, лайта а хоттала а лоатталора из уллув ноипкъост хилча. Хlаьта миччa хана моастагl-чоа духьала отта кийча вар, доа деш вурга ма вий со, чоп хург ма йий сона аьнна лег чу уйла а ца йоссеш. Амма салтечоа хоира, ужь серига халонаш дунен тlара вахар, шийi мохк, дезал бахьан ший ловлга. Цулухьа донкхал деш дагадоагlа хlара ветерана тlема хапара шераш.

1942 шу чаккхдоалаш йис лаьккхар аз летиш школа. Тlаккха 509-ча фогарча дивизена чуйоагlача 102 полке гlулакх де хьожавир со. Тlом чакхбоалалца, укх истребительни полке хилар со.

Вай поснин летчиках тlема хано оалар «Даймехка лаьчваш». Из цlи вай летчикашта йоагlаш тилалга тешал ду цар тlема шерашка леладаьча гlулакхашка хьежача. Бакъда, массанел а дукхагlа дага латта сона оаха 1944 шера Малхбоален Пруссе Малпо яхача городе баь тlом. Цу городе яр немецки танкаш хьаю йоккха завод. Командоване тха дивизена хьалхашка оттадир бехкоккхаме декхар: из завод «пар-аьнна йохае. Хlаьта, тха полка декхар дар вай ИЛ-2 аха бомбардировщикаш фашистски истребителех лорар. Командоване сина задани кхоачашъяро са дойча хана гlайттар тха самолеташ. Городa тlанкхоачача хана чакхваргвоацаш отта йолаелар немций зенитькаш. Из тхоа дагадаьцар, хlана аьлча оаха бена цикъ чlоагlа къайле йолаш бар.

Миччa бесса хайца дале а, немцашта хоаш хиннаир тха къайле. Бакъда, тхо юхадерза лаьрхlа-м дацар, тхоай декхар дизза кхоачаш ца дича. Хlаьта, тха штурмовикий ударни группо йохайир немций зенитканш, вожаш городa дlатlабахара йола цикъ мукъа баьинхар. Тlаккха немций истребителаш гlайттар тхона духьала тlом бе. Вай истребителаш «болх» бе бoзa ха хьатlеоттар. Сигала дlаболабелар самолеташа бу тlом. Цу тlем тlа тха полко йохайир 40 немецки самолет, шоай шиъ мара йоа ца еш. Хlаьта, из айса ихьаине чуяхийтар ши самолет. Цу тlемо хьадьекхар массе а оагlорахьара вай летчикаш дикагlа кийчбаьи ихьовгlо йолаш болга. Дизза кхоачашдир шоай декхар вай бомбардировщикаша а, «Цицкхаш» мара хlама ца юташ йохайир немецки танкаш хьаю завод.

Из задании дика кхоачашъяр бахьан долаш тха полка елар «гвардейски» яха сийлен цlи. Цу хана елар сона «Тlема Цlеча Байракха» орден.

...Уж денош шерагара шерага гьина дуил, тахнарча вахаро йицъю цар къизал. Цу тайпара хlама ихы хила йиш яц вай лаьттан тlа! Вай тlехье хьалихее ела унахцlенп, ниа болаш. Хlаьта а вахаро сага тlада тарлу вlалла даго доаца хlама. Цу тайпара моттиг кийсъелча эшаш да унахцlена, дегlана ина хиларал совгlа, сaг нравственни цlона хилар а.

Хlаьта, тхоай хана вахара кийрчагlа йола оагlув—тlом бlаргабайнаб тхона. оаха лай-иад цун lазап.

ГРМЗ ветеран. **В. КИЧАТЫН,** слесарь. тlема

Назранерча тlема а къахьегама а музея 1981 шера дукха болх баьб граждански тlем тlа а Сийлахь-боккхача Даймехка тlем тlа а дакъа лоацаш хиннача наьха цlераш тохкаш.

Тахна я техка гучаяьхай 800 совгlа болча тlемий доакъашхой цlераш. Гулъяьй граждански тlема тематиках йола экспонаташ. Царех я 1903—1905 шерашка хьаяь резинови чархаш йола линейка. Юкхьанна из линейка лелаяьй граждански тlема доакъашхочо Шадыжев Айдмар-Хьажий Османа. Цул тlехьагlа из лелаяьй цун воlо

Музея керда экспонаташ

Шадыжев Саламхана.

Кердача экспонатех 1814 шера хьаяь «Зингер» яха хlамаш тега кулгаца кхестаю машина. Из лелаяьй Наьсар - Кертерча Имагожева Маликата. Ишта, музее ба 1850 шерара кlерам, вай лакхе бийцача Шадыжевгlар музейна енна 1870 шерара келхьараш.

Ший нанас леладаь, революци ялалехьа хинна доккха дахчан lоаркхо деннад Дошалкхий - Юртарча Костоева Зоврбика Залейха.

Музее цул совгlа я граждански тlема доакъашхочун, Петербурге хиннача революционни событей доакъашхочун Нальгиев Сосе Саварбика баранъех йола хlамаш: баракъа цlенду щетка, из щетка цо йийа хиннай Петербургерча Большая Зеленина яхача улица тlарча тика чура, гимнастерка, тlехкар, кий.

Кердача экспонатех да Сийлахь - боккхача Даймехка тlема доакъашхочун Томов Мусе Арсике леладь ший бустамаш а тlехьа дола чоккх, кхыйола хlамаш

Назрановски района бахархошта а цул арахьа а дика вовзаш ва фашисташта духьаллаьтта летчик М. А. Оздоев. Тlема шерашка Оздоев карамига хиннав моастагlаша, цlаьта цун самолет яьга а яьга Псковски областа Идрицы яхача юртарча Смертни салача lам чу ежай.

Дукха ха йоанаш хьехархочо П. Л. Перебейноса кулгалдеча Идрицы яхача юртарча юкъерча школа лерйоахараш лехар Оздоева самолетах хьадаьнна дюраль. Из дюраль а Назранерча музее кхаьчад. Цо детаухийт 40 шу хьалхара лира ханаш.

«Назрановски район — социалистически общество доlа а ена чlоагlъеннача хина яхача темах экспозици кийчъе аьнна дlадахача шера оаха гулъяьи 288 музейни хlама. Царех я промышленни предприятешца юваенна 120, юрта боахама предприятешца юваенна 80, культурина юваенна 58 хlама. Укхаш ... къахьегама хьалхе леларий сурташ, сийлен грамоташ, кхыдола совгlаташ.

Дlахо гулъеш да тхо «Нохч - Гlалгlайчен къахьегамица Сийлахь - боккхача Даймехка тlем тlа лаьца дакъа яхача темах йола материал Сохзи шу темах гулъяьи 100 музейни хlама.

Гарчарча ... художникашк ... [illegible]

Т. МАЛЬСАГОВ,
Назранерча музея директор.

ПАРТИЗАНА ДНЕВНИКА ОАГIОШ ТIАРА

Мария Александровна Фортус полковника Д. Н. Медведева партизански отряде гlоллара Н. Кузнецова тlема новкъост я. Цу отряде тlема разведка начальник а парторг а хиина я из.

Укх бlаьшерен кийсархо, Мария Александровна, ший вурийтта шу даьлча парте чуяхай. Петлюровцашца, немций оккупанташца, Украина къулбехьен контрреволюцеца къовсам лоаттабеш хиний, ЧК органашка а йолаш.

Ткъаь иттлагlа шераш... Испани. Цун шоллагlа Даьхе хул пох. Цига йода из ший мара тlехьа. Республика оттаира тlехьа лоаттабаьча къовсаме вур цун мар. Хlаьта 1937-ча шера республикански Испани бахьан долаш хиннача тlемашка вийнав барайтта шу дола цун воl.

Тlаккха Москва. М. В. Фрунзе цlерагlа тlема академи. Тlехдика дешаш йистейоаккх цо из Сийлахь-боккха Даймехка тlом болабалалехьа кlеззига хьалха.

Испане а Даймехка тlем тlа а денал гойтар бахьан долаш М. А. Фортуса еннай шиъ Ленина орден, шиъ Цlеча Байракха орден, Цlеча седкъа орден, дукха медалаш, царех йийтта кхыча мехкашкарча паччахьалкхений а йолаш.

Тахан оаха кепатох Сийлахь-боккхача Даймехка тlема шерашка ший тlема новкъост а соратник а хиннача, хlанз Магlалбике вахаш волча вай мехкахочох Цороев Дудий lаддалех М. А. Фортуса ший дневника тlа даьча йоазонех цхьадола мугlараш.

1942 шера 28 июнь. Кlирандя. Из ди, тешшаме, дийна мелба дога латтаргда тха партизанашта. lуйрийна пхи сахьат даьлча накъаьлкхар аз разведчикий ши группа: командир Саргели волаш (Михеевн Постоногови) цаl йодар лагера гонахьа а Толстый Лес яхача станце а фудмалад хьажа: Цороев керте вола (Мухини Самусеви) яр хиннахьа юха ца йоагlаш йисача Творогеи Пашунеи группаех фу хиннад хьажа а отряда дlаяха никъ лахо а безаш яр. Уж дlаэрабаьнна 10—15 минот яьннайцар лагера геттара гарга юкхьанца иегаснна. тlаккха листта топаши автоматаши ювла йолаелча. Отряда хьахайта тlом дlаболабаьбар тха разведчикаша Лагера дlаарабоаллашехьа а уж тlакийбенна хиннабар тelаш отряда тlаккхача дагахьа гарга гlертача карателашта Кlезигагlа лаьрхlача а 150 саг вар уж.

...Тlом беш ши сахьат совгlа ха яьлар. Топий тата гаьнадала доладеннадар, дукхагlа юлаш хиннараш а тхабарий топаш яр.

Есарал боалабаьрашнара лоткъам ийнача гучадьлар гитлеровцаша тха отрядах Цlеча Эскара десантни дакъа лаьрхlа хиннилга. Кхерамо кlама доккха кетийт: 70 сагах бlарча эскара дакъа лаьрхlадар моастагlчо.

1942 шера 30-гlа июнь. Йоинха группа кийчъеш да тхо продуктан кийчъе Углы яхача юрта яха. Хlана аьлча, урс хьекхад lехьарча бежана, кхоачалуш доал хьоар я. Цига болх Цороев, Буховский, Самусев, Смолин, кхы а Кочеткова группанара пхо партизан. Дlаарбаьнноб а алалехьа баьина юхаюхьчар уж. Топий татаиа соицабаь хинноба уж. Ладийlача — юха а сатийна я Цороев ший группаца юхоиоагlа. Тlаккха малан топаш кхийсар? Дlатохнача гучадоал: вlаши бий лабац тха тхоайбарш Ха деш латтарашта тlаккхоач Цороев, уж малаш ба а ца койш топаш етт, тlаьшха цо юхавоагlа. Мичай пароль, мича цуина духьал дала деза доиц? Юха а цу хьакъехьа разведчикашца ... де делаш хул со.

1942 шера 9-гlа июль. Ери. Массаза а санна дlа доладийнад лагере ... дlа доал. Делкъел тlехьагlа ... раведчикин Ивановича а. Бакъда, цунна гарг яхоир пхьарсах. Хоаш дар из хьайоаккхаш из чlоагlа лозавелга, хlаьта цо вlалла юха ца соцаш дувцар «гитлеровски инарал шоаш миштта лаьцар».

Немций эпсара Зиберт Пауля цlерах лелаш волча цунна тара хила гlертар отрядера разведчикаш массе долча хlаманца а.

1942 шера 3—4-гlа сентябрь. Ера—пlаьраска... Тхоцара дlакъаьста Вольше дlайода батька Василе отряд, цига ше къаьстта къовсам лоаттабергболаш. Дlайода ха хьатlанхачалехьа дукха хьалхагlа ший отряд дlаоттаяь воал Василий Доменович Мазур. Шин мугlарах латт бlухой. Мугlараш кхоачалучча латт Цороев Володя. Штаба начальник волаш цу отрядаца дlаводаш ва из а...

Фуд сона цу Нохч - Гlалгlайчен лоамарча къеча ахархочун воlах хоаш дар? Цороев Дудий lаддал (иштта я цун бокъонца йола цlи, тха партизанаша Владимир аьнна кийна) ваьв 1919-ча шера. Хlанз цун 23 шу да. 1934-ча шера ворхl класс яьккхачул тlехьагlа Ставропольски автодорожни технику ме деша воля из. Цlаьхха техникех дlа а къаьсте кхы ча оагlорахьа ера цун уйлаш: 1937-ча шера техникум чаккхъяьккхача Москве Луначарске цlерагlча театральни институте деша отт Володя. Из йистелиxха кхеш цун — Цlеча Эскаре гlулакх де тlахьех.

1939-гlа шу. Белорусе Колонковичерча тlема училище деша вода Цороев. Къона, хlаьтта дийша ваьна лейтенант хьожаву 37-ча Цlеча байракха мотострелкови дивизе, 20-ча мотострелкови полка рота командиралла.

Буг яхача кия къулбехьарча берда йистошка тlема хьалхарча деношка моастагlчоа духьаллаьттар дивизе доакъош. Blаьла ца соцаш тlемаш де дийлар цар фашисташ юхабетташ. Хьалхарча ... дийнахьа шоаза кlеззиг ленналар цlеэскархой мугlараш. Цхьайттазза атаке бигабар командиро Цороева ший ротера бlухой

1941-ча шера июнь чакхбоалаш дивизе вlашагlтохаш яр диверсионни группаш. Эгира майрагlа, цхьаннха кlамах бlу ца кьожаш бола наx бар цу группашта юкъебахийтраш. Моастагlчо дlа лаьнача мотиигашкара гlаьш, машинаьчаш, гlоапкаш, станцеш, водокачкаш, кхыйола гlишлош йохо езаш бар уж, фашисташа царех пайда эцаргбоацаш. 50 эскархо чувоагlача цу тайпарча цхьан группа командиралла хьожаву лейтенант Цороев. Шин беттал совгlа моастагlчун тыле «болх» беш хул Цороева группа. Цу юкъа цар лелхийташ урагlъахийтар дукха тlаьш, йохайир складаш, чуахийтар тlема тlехникеи пахи тlабола моастагlчун эшелонаш.

Тlехь - тlехьа шийлхлора бlухой мугlараш. Кlезигбеннабар тlема кховчам а, ха дlа ме йода гаьна йоалор диверсионни группа Малхбоалехьа тlехьашкахьа яьннача ший дивизена. Лейтенанта Цороева соцаду шоай дивизех юха дlакхета. Новкъа нийслуча фашисташца цахаддаш тlемаш а деш Брянскерча хьунашка кхаьчар цун группа. 1941-ча шера 8-ча сентябре укхаза Цороева группа тlанхоач полковника Медведева партизански отряда бlухошта

Рота а цул тlехьагlа ше къаьсттача диверсионни группа а командир волаш моастагlчун тыле лира тlемаш деш чакхваьнна майра эпсар чlоагlа везавелар Медведевна. Дмитрий Николаевича из хьожавир ший разведчикех цхьан группа командиралла. Тlаккха гlалат а валонзар.

Юха а тlемаш, тlемаш. Къаьстта дика аьттув боалаш чакхдаьлар Жиздра яхача города тlалатар. Укхаза партизанашв вийра 80 совгlа полицейски, иттех гитлеровски эпсар, карадера чlоагlа лоархlам бола къайленех дувца каьхаташ, ишта гитлеровцаша Германе дlадахийта кийчдаь банкера дукха ахча, вай даьмий об лигацеш (нхо миллионал совгlа).

Иштта, дика ка йоалаш чакхдаьлар Цороев командир волаш Людинов яхача городе партизанаша даь доп а Укхаза цар аккхийтар завода цех Толамца чакхьаьлар Володий хьалхленца Брянски областерча Хотин яхача райцентре нийцхьаьнха операци а. Йохайир гитлеровски районни управлени, фашисташ чубаьха фусамаш, дукха моастагlий боа а беш. Кара боалабир дукхабараш.

Хьалхашка лаьтта декхараш кхоачаш а даь Д. Н. Медведева отряд 1942-ча шера январь чакхбоалаш тlемаш а деш моастагlчун тыле ра араьлнача хана разведчика гlулакх дика кхоачашдарах Цlеча седкъа орден елар Цороевна. Медведева аларах цун шоллагlча партизански отряда юкъевода из.

Парашютистий цхьан группа командир волаш юха а моастагlчун тыле кхоач лейтенант Цороев. Юха а ше майрен говзен разведчик хилар гойт цо. Чlоагlа раьза йолаш елар аз цунна коммунистий мугlарашка чуэца рекомендаци.

...Митинг чакхъяьнкай. Хьатlакхачьчай торжественно оlашагlъаста ха... Никъ дика хилба шун! — цу дешашца накъайоаккх юхебусараша партизаний кхерамеча новкъа дlайолаенна керда отряд.

* * *

Кхы а шин шера моастагlчун тыле партизаний мугlарашка фашисташца лира тlемаш даьд разведчика Цороев lаддала а цун тlема новкъосташ а. Иштта, къонахчул гойтарах цунна лу Цlеча Байракха орден, кхы цхьаьккха Цlеча седкъа орденн дукха медалаши. Цу юкъа вонкхагlволча лейтенанта звани а лу цунна. Цар отряда чоте дукха бар болдаь фашистий салтий, эпсараш, полицаяш, моастагlчунгахьа баьнна хиннараш Дукха да лелхийта тlаьш, дохадь наькъаш, чуахийта машинаш, йохаль заводаш, йоагаль складаш. Лоацца аьлча, 1944-ча шера хала човнаш хиллалца фашистий тыле партизански тlемаш даьд майрача разведчика. Цул тlехьагlа госпитале дарба деш хиннав Цигара тоавенна араваьлча 1945-ча шера Киргизе КГБ органашка хьожавав цига болх беш хиннав Цороев lаддал. 1954-ча шера човнех лазар юхахьайна инвалид хинна отставке воххалца

Хlанз цхьоллагlча группа тlема инвалид а волаш Магlалбике вахаш ва. Цороев Дудий lаддала тlема наькъо, цун вахаро новкъостал ду кхуваш йоагlача тlехьен патриотически кхетам бала, уж Даьхе езаш, из лорае кийча болаш хьалихобе.

Материал кийчъяьй
Б. ЧЕРБИЖЕВА,
Магlалбикерча тlемеи къахьегамен сийлен музея заведующе.

СУРТА ТlА: А. Д. Цороев Магlалбик лорахраша оттаьча мемориальни обелиска хьалхашка (дизаш бе доахкаш латтар), обелискаш сийлен ха тlа латт Грознера баьхка бlухой.

Ишта гlулакх деш ба вай мехкахой

ИЛЬНА ДОККХАЛ

Каст-каста редакце кхоач Даьхене шоашта тlадожадаь бехктонхаме декхар дизза кхоачадеш хlанз Советски Эскаре гlулакх деш болча вай мехкахоех лаьца дувцаш дола каьхаташ. Цу дешашка вай гlаддуг, салтий болча вай мехкахоех доккхал дайт.

Иштта, тхога кхаьчар Пон-ктача Ачалкдерча Евлоева Саlадий Замане воl lалихан гlулакх деш волча часта командованегара каьхат. Цу тlа аллу: «Хоза а хеташ хьога хоам бу оаха эскадрила часта а командоване цlерагlа баркал оал хьай воl lалихан вииза саг волаш хьалихеварах

Хала а чоалхане а ба вонисни къахьегам. Из деррига а шун воlо lалихана дика кхоачаш а ду. Тlема а политически кийчон а отличник ва из. Иовзаш кхеташ лелаю цо авиационни техника. Лакхерча класса авиационни специалист, эшшача моттиге гlо дергдола новкъост ва из. Диззан ханнахьен кхоачашду цо командоване, комсомольски организаце шийна тlадилла моллагlа декхар.

Вай хьамсарча Даьхен зоалонаш лорадеча, дизза кхоачашду цо ший салтечун а комсомольца я декхар.

Цlаькхаза а, дика саг, новкъост, доттагlа lа тхона кхевьярах — тха салтий баркал да хьона».

Саlадий Заманена деза дешаш да уж. цlаккха цун дицлургдоацаш, массаза а цун дог хьестаргдолаш.

Атта доцаш мар воацаш йисача Заманена бераш кхеве, хlаьта уж цунна бархl дар. Пхи кlаьнки кхо йоlиги. Бакъда, мел хала хиларах эхь-эздел долаш, къахьегам безаш, эшшача моттиге гlо новкъостал де кийча хила lомадаьд цо ший бераш.

Хlаьа вокхагlа вола воl Борис № 17 йолча юкъерча школе бераштa ютбоахама къахьегам lомабеш ва. Йоl Ралимхан бухгалтер я. Зlамагlа бераш дешаш ба.

— lалаьмате хоза хет сона, — йоах Замане. — lали хона ший салтечун декхар дизза кхоачашдеш Иштта хила из lомаваьа цlагlа а школо а.

●

ДЕКХАР ДИЗЗА КХОАЧАШДАЬ

1978 шера школа чакхъяьккхача Вознесенскерча гlаз чаккхйоахача заводе балха аттар Солтукиев Асланбек. Цунах хилар товарно ... дола участка слесарь. Бокъуйнар новкъостатна дикаl ... lомийир цо из ... Цунах ... дола ... Советски Эскаре гlулакх де хьийхар хlамиг сар

Байкало - Амурски магистраль буллача цу ... цхьа эггара новдачен бехктонхамеи волча ... даькъа тlа болх бе салташка - добровольцашка гlо - новкъостал деха цкъа кхойкарал ... командоване. Цига вахa эггара хьалха раьза хиннарех вар Асланбек Иштта из лакъа лоацаш хилар Посты шева цlерагlа йола станци lоюлаш. 110 километр бlаьха никъ буллача къахьегаш.

— Со массаза а хьогаш вар денал долаш болча БАМ-е болх беш болча касирхоех Царца хила безам бар са а. из никъ хьалбеш сийгара доагlа даькъа лаца Цу гlулакха сона новкъостал дир арме. — йоах Асланбека

Халонех ца кхераш хьина пе дакъа лаьцар Асланбека. Цу гlулакхах хlанз а доккхал ду цо. Хlаьта 14 сентябре 1981 шера БАМ-а аьнна ... СССР ... Совета Президиумо цунна елар «Байкало-Амурски магистраль хьалхе ... ча дакъа лацарах» яха медаль.

Асламбека наьнага — Мaхьмада Тамарега Асламбек гlулакх деш хиннача частера деначa каьхата тlа командоване ядора: «Цlенача, сий болча къахьегамица, шийна Даьхено тlадилла гlулакх дизза кхоачашдеш хиларца Асламбека яьккхай тlема а политически кийчон а отличники яха сий дола цlи. Часта еррига коллективаца оаьана оаха доккхал ду цун толамех, цунца цхьана хьона доккха баркал а ях оаха Социалистически Даьхена а Советски Эскара а lа из тайпа дика кlант кхевaрах».

Укх деношка Даьхено шийна хьалхашка оттадаь декхар дизза кхоачаш а даь цlакхаьчав Солтукиев.

Дlахо фу де лерхl lа, аьна аз шийга даьча хаттара жоп луш, Асламбека аьлар:

— Юха а сай заводе болх бе гlоргва-кх.

З. АМИРОВА.

●

ДИКА КЪАХЬЕГАШ КХЕБАЬБ

Нохч - Гlалгlайченера Советски Эскаре баха. Даьхено шоашта тlадилла бехктонхаме декхар дизза кхоачашдеш дукха кагий нах ба. Царех лаьца цар даьшка, ноаношка баркалаш кхайкадеш хийла каьхаташ ух тайп - тайпарча вонийски частанкара. Иштта, 1980 шера Грознерча Ленински райвоенкомате тlахьийха Советски Эскаре гlулакх де вахар Сергей Евгеньевич Гульпа. Арме вахалехьа Грознерча № 2 йолча юкъерча школе болх беш вар из. Болх дикеи цlенеи беш хиларца укхаза а белгалваьлар из Эскаре а Даьхено шийна тlадожадаь гlулакх дизза кхоачашду цо. Сергеех гlулакх деча вонийски частера письмо кхаьчад Ленински района военкомата. Цу тlа командира язду: «Хоза а хеташ хоам бу оаха рядовой Сергей Евгеньевич Гульпас ший декхар дисциплинированни а волаш дизза кхоачашдеш хиларагlа. Часта общественни вахаре хьинаре дакъа а лоац цо Дика тоабеш ше класски специалист волга гойташ дика лелабу цо часта электробоахам..

Иштта, хоза, моллагlчоа, къаьстта салтечун даьна наьна дег чу доасаргдолаш хьамсара дlайха дешаш да Наьсара районера Советски Эскаре гlулакх де вахача Барахоев Хасолта Лахана шийна Даьхено тlадилла гlулакх миштта кхоачашду аьнна цун даьга Хьасан Хасолтаген, наьнага Абкура Кайпаген часта командоване дайтача каьхата тlа: «Вай хьамсарча Даьхенна оаш воl бlухо-патриот кхевараx дег тlара дlайха баркал оал шоана, — язду цу тlа. — Тlема а политически кийчонна а отличник ва из, дисциплина дика йолаш. шийна тlадилла гlулакх дизза кхоачашдеш. хьинаре къахьегамхо волаш хьоагlа из. lалаьмате дика lомадьд цо тlема бирса герз техникен

Даьхено шийна тlадилла гlулакх дизза кхоачашдеш, эшшача моттиге гlо-новкъостал де кийча хиларца вовзаш из, доарlа а доархl из частерча новкъосташа салташа, сержанташа эскархоша.

Шоай дикача воlах доккхал де мегаргда шоана

Тхо тешаш да вай сийлахь йоккхача Даьхено — Советски Социалистически Республикий Союзо — шийна тlадилла декхар дизза кхоачашдеш, визза патриот ... волаш, кхычарна масал доаш тlехьа гlайогlача хана а ший декхар кхоачашдеш из lахо а ...

Йижарий Тутаевгlар

40 шу гаргга да яьннай Сийлахь боккха Даймехка тlом йистебаьнна. Цо яьлаьнчар Советски наьха денал, Даймехк лорабе уж массаза а кийча хилар. Малача наха, ... [illegible]

lамарас — бакински университета химически факультет, Раьса экономист хилар

Берт ... [illegible]

Деррига а юкъагlдаьккхар дага а доацаш болабеннача тlемо. Цун хьалхарча деношка, 1941 шера июнь чакхбоалаш, гlопгlаш ... тlем тlа йода. Медицински служба майор ... [illegible]

госпиталера массеза новкъост а йолаш, автомашинеца наькъа ... Тернопольски областа Кородни яхача юрта ... [illegible]

... институте ... Москве ... [illegible]

... [illegible]

М. КАРАТАЕВА.

Доазол дехьара

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

МАШАРЕЧА ВАХАРА ЙОЛА БОКЪО БАХЬАН ДОЛАШ

Гаване чакхъяьннай профсоюзий Дерригдунен X конгресс. Цхьа кӀира гаргга йолча хана дерригача дунен 1Ӏарча доккхача 260 миллионаш къахьегамхой эздара дикалаша дощад шоай лоархӀаметӀа дарех дола дешаш Профсоюзий керттера декхар — къахьегача наьха бокъонаш лорар. Царех лоархӀаметӀа да — из машареча вахара йола бокъо. Дукхьал из проблема лаьтгаь конгресса делегатий теркама вӀкъмоттиго.

Цун трибуна тӀара хьакхий качый кердача дунен тӀема ихерам чӀоагӀбарга дугача империализма агрессиви гӀо парийн цун тӀема-промышленни комплексай политикана духьалара эгӀазлон оал Профсоюзий Дерригдунен конгресс цу ихерама духьала оттадаь милитаристически Ӏоадалал тодаелга. дунен халкъашта юкъера кхоткам кӀаьдбар да халхийтилгеи чӀоагӀдеагеи дӀадехача миллионаш болча наьха лоӀамии ихерам юхатоха уж кийча хилари. Боккха символически лоархӀам болаш хӀама да цхьметтел конгресс Гаване яь хилар а — эррига а 150 километр мара дунен империализма чӀоагӀалена таьпа йоацаш. Турпалча ГӀайрен халкъ бокъонца революционни хьисапе бӀубен да долаш керда общество хьалъеш доал. Цо дерригача дуненца дӀахьокх ше кхоачашде дерхӀар лорааргӀа даргдолаш дола. США империалистически гӀозарий оагӀонгахьарча цхьаккха провокацеи ихерамои, цхьакха бойкотои шантажои херкача наькътӀара ше доаккхалургдоацилга.

Гавански конгресс чакхбоалаш «Профсоюзаши 80-ча шерашкара декхараш» яха форума керттера документ тӀаийнаь. Цу тӀа бегалдаьккхад дунен халкъашта юкъера кхоткам юха а чӀоагӀлуш латтилга, хӀаьта герзаш Ӏоадеш хиларо кхы а боккхагӀа ихерам тӀеоттабелга. Из бахьан долаш къаьстта боккха бектокхам, белгалдаьд документа тӀа. Эттара хьалха американски империализмаси НАТО чӀолларча цун союзникашти тӀабуц. Герзаш Ӏоадеш хиларо экономика милитаризации кризисе хьахулаш дари кӀоаргду. хӀаьта из къахьегамхой вахара [illegible] хул. Цхьабакъда, [illegible] хӀама хӀалакдеш цо дергдари цун ихерамеи дӀа байнка вий я. Тахан дунен [illegible] империализмагахьа сопле ийнаш дац.

Конгресс оттта тӀаийцай [illegible] лоӀаме хилара, демократически парлӀатонаш, профсоюзий бокъонаш, социальни прогресс бахьан долаш къахьегамхоши халкъаши [illegible] декларацеш а. Цо дӀа [illegible] Центральни Америкаь Карибски бассейнаш халкъашта мугӀахьа хилар [illegible] хьанкорга аргӀагӀа [illegible]. Куба, Никарагуа, [illegible].

Профсоюзий Дерригдунен [illegible] [illegible] ихаш хьаш [illegible] тайпара вай хамара [illegible] дешай — нашар [illegible] социальни прогресса [illegible] лоархӀаме этап [illegible] Конгресс [illegible] [illegible] [illegible] хӀа дӀанкха къа [illegible] а деш эррига конф [illegible] политически [illegible] [illegible] дӀабаьккхара, [illegible] Ӏоадарга

ДӀаухийта средствашаш адамлен социальни проблемаш кхоачашьяра тӀаерлайтара.

●

МОНОПОЛЕНИ ПЕНТАГОНЕН ХАЛХАРХОЙ

Дукха ха я американски профсоюзий боссех монополейн Пентагонен халхархой ихо аьхь дола цӀи тилла. Чакхдаьннача кӀирагӀа дерригача дуненга цар цӀаьхха а хьахьс къахьегамхой хьашташ дехкараш шоаш хилар АФТ — КПП яхача США йоккхагӀьярех йолча профсоюзии объединение кулгалхой Бал-Харбор (Флорида) яхача курортни городе гулбеци хиннай Рейгана администраце лаьцача наькъа хьаьхьара шоай позици къоастаелаьрхӀа.

Кхьметтел американски буржуази кепайоалуш а мукӀирал де делача эттад США экономика милитаризаци ядо мехкара кризис кӀоаргъеш хиларан цӀаккха ца хиннача тайпара правительства политика гучаяьха монополей хьашташ кхоачашдара тӀаерлаьь делаеш хиларан.

«Рейгана экономически программа, — лаьду «Крисчен сайенс монитор» яхача газето, — бӀаьхийбарашкахьа чӀоагӀа оаш, тӀема-промышленни комплекс хьаллоацаш а къебараш Ӏаьрика цӀока дола Америка гражданаш дӀалла теркал ца беш а я. Социальни оагӀонгахьара лаьрхӀача из дӀалла нийса а яц Пентагона оагӀув чӀоагӀа хьал лоацаш а я».

Цу хьалашка американски профбоссашта сел атта хиннадац къахьегамхошта ю буржуазии пляни хьаллацарал монополей хьашташ лорадерш дола шоай классови гӀулакх чакхдаккха. Аьттув бола оагӀув леха а герзаш Ӏоаделга дӀахо сихдаран социальни расходаш кӀезигъяран тӀаерлаьь йолча Рейгана администраце отталича кердача бюджета проекта цхьайола аспекташ «хардахьа лоархӀаш» демагогически къамаьлаш де а делача этта хиннаб уж.

Цхьабакъда, АФТ — КПП исполнительни совета заседание керттера итог — из монополешен тӀема-промышленни комплексаш дӀаехараштa хьалхашка йиза капитуляци яр да. АФТ — КПП председатела Киркланда инициатива тӀа вӀашагӀъеллан «Профсоюзно-управленческий комитет» оалаш яр. Цуна юкъе бахаб профбоссашца цхьана США йоккхача промышленни корпорацей — «Дженерал моторс», «Дюпон», «Дженерал электрик», кхыярий викалаш. Цу комитета довзонашка американски профсоюзаш капитала хьалхашкахь кхы а дикка чухьнахьа яьннай алапен къахьегама хьалийн деша хьаьэхьа.

Кирклайден цун компанеи чӀоагӀа тӀехьатоаю администраце хьалхьеш йола антисоветски милитаристски кампани. Заседане «сий дола хьаший» сана хьийха хиннаб вице-президент Буши госсекретарь Хейги. Хоалехта дешдац Пентагона мел лхар деча «Ю. С. Ньюс энд уорлд рипорт» яхача журнало дина а кеташ профбоссий официальни Вашингтонцара бувзам хӀана «цӀаккха ца хиннача тайпара шера ба» ялаш белгалдоахаш хилар.

●

САДАТОВСКИ ТӀЕХЬАЛЕНО КАЧДЕЛЛА ДУКЪ

Египетски кулгалхой садатовски тӀехьалено качделлача дукъа мохк кӀалхара баккхара никъ лохаш ба. Садат иштта шера керте латтача хана Египета эррига экономически социальни проблемаш мохк катастрофа доалонашка кхочабеш кръесинай. Цо дӀаьхкай каьнь хиначача нхьа мехкара капитала йолие «йийллача нагӀарий» политикон ший часта капитал хестаеш хиларо паразитически буржуази бӀаьхетӀа хийийтарга, пачхьаьлкхен сектора экономически дардаш мельдаарга, халкъах бола нах боарам боацаш къийбадарга кхочадаьд. [illegible] Юхера а цунах хьахинар бахача нахах ткъовлагӀа дакъа барий доалахьа я 80 процент валовой къаман продукт, хӀаьта кхы даьккъах ши дакъа египтянаш баьлалца дал хӀама доацаш бах.

Садат вийначул тӀехьагӀа Египета кердача президента Мубарака дӀакхайкадаьдар пун никъ «хувцалургбац» аьнна, бакъда болх бе водза белча из кастта цуна юкъе коррективаш ихувла волавелар. Январь болалуш хийцар хьалха хинна правительство. Кабинета состава юкъера дӀа ваьккхар ийс министр, цу даьккъе «йийллача нагӀарий» политика архитектор санна лоархӀаш хинна премьера заместитель а волаш. Мубарак ше производительни довкъон дегӀадовладеча низаш тӀадерзадара госсектор чӀоагӀъяра нах тӀахьеха волавенна.

Чакхдаьннача кӀирагӀа къаман экономика проблемаш юкъцаш конференци хиннай Каире. Цига дакъа доацаш хиннаб правительства членаш, экономисташ, политически партеши профсоюзий викалаш. Совещание чӀоагӀа критика а еш хардахьа лаьрхӀай «йийллача нагӀарий» политика. Бовлаш болча египетски экономисташа кийчъяьхиннача цу деша хьакъехьарча доклада тӀа хьахьокхаб хиннад из никъ бахьан долаш промышленни юртбоахам производство тӀехь тӀехьагӀа дуккагӀа хулаш боагӀача бахача наха энарел тӀехьаюсаш хилар. Арахьара декхараш ихераме болча боарамагӀа лаккхул доагӀа, хӀаьта хӀанз 18,9 миллиард долларга кхаьчад.

КӀоаргъенна экономически социальни кризис дӀаяккхара наькъаш лехаш хиннаб конференци юкъе лаьцъа доацаш хинарех дукха гӀоарӀбараш юха а [illegible] ларда тӀа пачхьалкхен планировани системага боларa тӀехьа цун позици [illegible] хае гӀерташ дерригa [illegible] эш оараргӀдаьха хинна хӀана а Египета промышленни производство 80 процент [illegible] лаьцаш йола, пачхьалкхен сектор чӀоагӀъяра тӀехьа хиннаб.

Садата халкъа дуьхьаларча политико мохк чубигача кризисак кӀалхара боларa Египете лехаш долча наькъа тешал ду 60-чу шерашка Насер президент волча хана городе юртен деш хинна прогрессивни хувцамаш египетски халкъа дуцдаланьа хилар а. Дукха египтянаш догдохаш ба Садат сиена тӀара дӀавларна 60-ча шерашка карагӀдаьннараш юхалийндалӀахо дегӀа я доаладеш Египета истори кердача тайпара дӀадолаладара.

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

ТАХАН — СОВЕТСКИ ЭСКАРЕИ ТӀЕМА-ФОРДА ФЛОТЕИ ДИ

1. СУРТА ТӀА: тӀема сийлен Мулсе къона бӀухой Сийлахь боккхача Даймехка тӀема ветеранашца, полковникашца П. П. Жиликинци (аьрдехьарвар) В. А. Ляховци вӀашагӀкхийттача хана.

* * *

2. Н-ски гвардейски дакъа бӀухой десантникаш тӀехдика шоай гӀулакх дӀахьош ба. СССР вӀашагӀъелла 60 шу дизаран ВЛКСМ XIX съездан накъа болхаш «Советски халкъа машаре къахьегам — тешаме лорабе!» яхача девизах шерра социалистически яхь йоаржалый цар. Подразделени лични состава лаьрхӀад тӀема гӀулакхаш Ӏомадара хӀара заняте дикали эффективности лакхъе, ленински идейно-теоретически тӀехьале, КПСС XXVI съезда материалаш кӀоаргга Ӏомаe.

СУРТА ТӀА: гварди прапорщик коммунист Романов Вячеслав. Цун тӀема гӀулакхаш «За воинскую доблесть» яха ВЛКСМ ЦК значок а луш белгалдаьхад.

Н. АКИМОВА сурташ. ТАСС фотохроника.

БЕРИЙ БОКЪОНАШ ЛОРАЕ ЕЗА

Вай мехка дерригa а берашта лаьрхӀа да. Уж уззаш цӀена, кӀоаргга дешаш болаш хьалкхедаш хаддаица йоаихо Советски ӀаьдалО. Дукха гӀа бола дай а ба шоай дезал лерттӀа хьалкхебеш.

Цунца цхьана хаддаете а, шоай берашка ца хьожаш, уж хьалкхедара де довлагӀа гӀо ца деш бараш а нийслу. Царех цхьабараш Ӏаьдало берашта отталь алименташ ца телара дукха къайлабала гӀерташ хул: адресаш, шоаш бахаш бола моттигаш наст каста хувц пхьнахьара дӀа а буйлаш, кхыча моттигашка балха увтт. Цу тайпара бола нах шоайнга балха тӀа ийсбелча учреждений, предприятей бухгалтерех дехарийла и исполнительни листашка хьежийна алименташ царгара хьа а доахаш, шийна ханнахьа берашта ахча дӀаахийта.

Алименташ хьадахарах йола суда решенеш кхоачаш а еш, дика болх беш и СССР 50 шу дизара шерагӀча Грозненски химзавода расчетни группа йоккхагӀйола бухгалтер Р. Н. Онищенко, «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене АТК бухгалтере болхло Н. Г. Карпова. Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управление СМУ-8 бухгалтер Г. Б. Рашид, дукха а кхыбараш.

Цунца цхьана Ӏаьдало шоашта тӀадилла декхар кхоачаш ца деш а дукха ба. Масала, алименташ хьадаха аьнна шийга дӀаенна исполнительни лист йолаьй ТЭЦа АХО заведующе В. Г. Дубовас. Из бахьан долаш Заводской районa халкъа судо 10 сом гӀод техад цунна. Иштта Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управление УМС-2 бухгалтера Г. В. Боровскена а 10 сом гӀод техад. ЦӀенхаштта дола кхоачамбоацараш хиннад цун балха тӀа алименташ хьадахара дакъе.

Алименташ хьа а доахаш, берашка ахча шийн ханнахьа дӀакхачайтара де дезар даьдац «Грозавтотехобслуживание» станце бухгалтера Вус Галина Павловнас, Грозненски мехкдаьтта база бухгалтера Джамбекова Билат Хасановнас. Цу шинне а дӀатӀачубекхашийна [illegible] алименташ. Из бахьан долаш цӀенхаштта бегь бийб царна.

Цхьайола керттера [illegible] шоай [illegible] бокъонца алименташ мишта тулуаду. Шийна [illegible] тоам бац халкъа судега а алименташка хьежачунга а исполнительни листаш шоай предприятенга е учреждене дӀакхачарах, адаьи хьанийца 3 дийна дӀадехьа даим ахча почте гӀолла дӀадахьийтац.

Алименташ тоххаш йола сагa балдара дӀаволаш хилча исполнительни листаш гоа а ца ец, суде юхадахийта еза. Цу тӀа яде деза шоай учреждене е предприяте из балха вотта хана ло хьа ца тоххаш мел ахча тӀалисад, хоаш дале хоам бе беза из мича балха вахав а мича вахаш ва а. Документаш тӀа мухр а хьадаь печать а оттаяь хила деза.

Алименташ хьадахийтара учреждениешка, организацешка дӀаухийта исполнительни листаш канцеляре регистраци яь хила еза, дӀалоарах мухр а ладайта мара дӀаяла йиш яц уж бухгалтере. Цхьайолча моттигашка лерттӀа ледаш уж [illegible], йоцола яьшка ну дӀалутайса дадаш го йиш а цу тайпара дола документаш.

Алименташ хьадахар дехаш ухата жалобашта шийн ханнахьа, дӀаза жопаш ца телаш моттигаш я. Кхьметтел цар учет а лерттӀа ледаш.

Централни учреждений, министерствай керттерча бухгалтерашка шоашта чудоагӀача боахамашта, предприятешта ревизеш еча хана алименташ хьадахара гӀулакх мишта дел хьежийта тӀадуллаш заданеш телац.

Алименташ дака дезачаргара хьа а доахаш, берашка ахча шийн ханнахьа дӀакхоачийтийла лоархӀаме гӀулакх да. Предприятей кулгалхой, бухгалтерски болхлой декхарийла ба законо дӀадеххача бесса берий бокъонаш лораелга Ӏалашде.

М. ФЕДЯНИН,
Заводской районни халкъа суда йоккхагӀйола судисполнитель.

НАХА ЭША САГ — ДИКА САГ

На саг сона вовза а вела а дукха ха я. Сона меттел Ведана районерча дуккагӀа мел болча наха а вевза, цар лоархӀаш ва из. Масе саг ГӀадийтав цо! Массанена юхаметтаоттаьй вахаре [illegible] аггара чӀоагӀагӀа эшаш йола могашал. Цун цӀи я Байсуев Ӏаббас.

Дукха ха йоашаш ха школе енача дешархочун Хабусиева Ӏашата напас чӀоагӀа гӀалъяха дувнар Ӏаббасах лаьца. Цун [illegible] Ӏашат, яхлагӀча классера дешархо школе ухаш лиар. Ӏалаьмате чӀоагӀа могаш йоашаш больнице йигалр из. Байсуев Ӏаббаса новкъосталца хӀана юха а деша [illegible] Ӏашат. Бокъонца [illegible] йолиг.

Лора балхара цхьа масалдац из. [illegible] санна Ӏаббаса берзабаь, цо могашал юхаметтаоттаь дукха нах ба. Эшаш саг ва Ӏаббас. Дика лор хилна ца Ӏеш, массанена из вовзаь-везаш долаш, эшшача моттиге новкъостал де кийча хиларца.

Хала болх ба лора бар. Тайп-тайпара хул цамогаш бола нах: ший-ший оамал, ший-ший лазар долаш. Цу массанеца дуйца ха деза. Цхьадола ди доагӀа 5—6 сага операци е езаш. ХӀаьта кхыдола ди доагӀа [illegible] хоза доаш лиша цамогаш вар хьаста пелаш, цун дог айле [illegible] лаш. Цу дешо а ду дарба. Дата а доашаш ийз болаш да дош.

Массане а оал Ӏаббаса ку а цӀаьда кулг, дарбана кулг да аьле. Из дерригa дувзадена да цамогаш волчун дарба де, цун лазар, цун эшар фуд ховш ца хиларца. Ер барайтталагӀа шу да Ӏаббаса Ведана районни больнице болх бу. 1961 шера Орджоникидзера мединститут дьаккхача гӀоне ухкал болх беш ва из [illegible] могаш болчарна дика лор, новкъостанта веза коллега хьоначи лорашта хьамсара хьехамча вола лор Байсуев Ӏаббас.

Ю. ЯРАЛИЕВ,
Ведана № 1 йолча школа хьехархо.

ДЕШАРХОЙ КОНКУРС

Укх деношка Назрановска № 1 йолча школе хилар Советски Эскарей ТӀема-Форда Флотен 64 шу дизара хьалха тӀема-патриотически [illegible] конкурс.

Конкурса дайнар гӀемай журналех Космонавтнийский йолх, «Кхоачача барабанщики», «Кхаь тайпанах дола исни», иштта кхы дукха из дешнаш. ХӀара класса шийн альбомаш яр. Цо [illegible] [illegible] шерашка 1928—1982 яха [illegible].

6 «б», 6 «а» классаш [illegible] [illegible] кийчдаран [illegible], кийчлаьдар «Сийле хийта дахьe лораяьраштa», «1918 шу [illegible] февраль» яха альбомаш.

Къаьстта теркам [illegible] хилар 5 «б» класса дешархошца дӀаьдьнна «Алеша» яха инсценировка. Цу инсцени тӀехьа инсценировка еш дешархошта советски салтечун болча ре деш памятник а цун бахаш да тӀа еш салтечун наша а.

Конкурса кийчдеш бераша дукха къахьийгад класса кулгалхоша [illegible], Т. Х. [illegible], М. А. [illegible], Т. Б. [illegible].

С. АРЧАКОВ

Спорт

ХАЛАГДАЬ ДӀАХО ХЬУРДА

Укх деношка Волгограде [illegible] хаьлхарча лига «А» класса чуйоагӀача махкаш наьхи волейбольни командай СССР хьалхале яьхара йола аргӀанара тур.

Грознерча «Автомобилиста» яха вӀашагӀкхийттар хиннача тӀехьагӀа 3 [illegible] хьалхарча къовсамо счет 1:3 йолаш вай [illegible] [illegible]. [illegible] «Курганмашзавода» яхача командан. Цул тӀехьагӀа Грознерча спортсменаша толамаш баьхар Ленинградерча «Динамо» (3:1) [illegible] СКА (3:0), Тольяттерча «Спарк» (3:1) командашца.

ТӀехьарча шин довзаре грознеттий эшабир Минскерча «Нотора», Алма-Атерча «Дорожник» волейболисташа. Шаккха а къовсам чакхбаьлар счет 0:3 йолаш.

ХӀанз турнирий тайпана хьалхарча мугӀаре латт Вильнюсера «Курганмашзавода» команда, цун 11 очко а.

А. ШМАИЛОВ.

АФГАНИСТАН. ТӀеха шу совтӀа да я Советски Союза технически новкъостал а деш хьалхьа Джангалаьски авторемонтни завод болх бер йола. Тахан из къоначa ремонт [illegible] оттахлаш автокузаш хьалхаллаттарех йола вашаш предприяти я. Цо [illegible] [illegible] ремонт [illegible] дерригача тайпанаш, хьалла. [illegible]

СУРТА ТӀА: завода территори тӀа.

БТА — ТАСС сурт.

Телевидени

23 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.15 — Советски Эскара ТӀема-Форда Флота Дена хетаьв йола документальни фильмай программа.
10.35 — Кагирьйи доца нилеш.
11.10 — «Горизонт».
12.10 — «Сий хилда хьа, шерсеза йолабу турпалхо». Поэтически композици.
12.30 — Пачхьалкхен академически Доккхача театра балета артистий концерт.
13.05 — «За рулем» яхача журнала приз яккхара автомобильни спортах йола ерригсоюзни ихь.
13.35 — «Музейшки выставочни залашки ГӀоллем» Б. Пророкова.
14.25 — «Керттера конструктор» яхача телевизионни художественни фильм. Хьалхара серии.
15.30 — «Керттекараш».
15.45 — «Керттера конструктор» яхача телевизионни художественни фильма ШолагӀа серии.
16.55 — Гашкентски пионерий Дворцера берий художественни коллективаш выступлени.
17.40 — «Подвиг».
18.10 — Лыжни спортах йола дунен чемпионат. Норвегера передачи.
19.15 — Советски илле концерт.
19.00 — ВЛКСМ XXVI съезда [illegible]. Телевизионни документальни фильм.
19.30 — «Тахан дунен тӀа».
[illegible] — Наха дӀахоа бераша.
20.10 — [illegible] — Советски Эскара тӀема-Форда Флотен Де. СССР Герзаца вийчабаьча Ницай генеральни штаба начальник, СССР Оборона министра хьалхарча заместитела, Советски Союза Маршала Н. В. Огаркова выступлени.
20.25 — «Салтечох йола баллада». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
[illegible] — Советски Эскара ТӀема-Форда Флотен Дена хетаьв [illegible] [illegible] йола сайре.
[illegible] — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.
8.30 — Телевизионни документальни фильм.
[illegible] — «Шахматаш школа».
[illegible] — Радиоаьни вахта. [illegible]
[illegible] — [illegible] художественни фильм.
11.20 — «Киноискусствара клуб».
12.30 — «Кердадараш».
15.30 — «Кердадараш».
15.50 — [illegible] [illegible] фильм.
16.15 — «Зуцай къамаш».
16.45 — М. Равель. «Вальс».
17.00 — «Вахара формула». СССР Халкъа хьехархочух [illegible] телевизионни очерк.
17.30 — Лыжни спортах йола дунен чемпионат. Кхадних Норвегера [illegible].
18.05 — «Мичад [illegible] журнал».
18.35 — Хабаровски крайн Томски областен художественни самодеятельность выступлени.
19.00 — [illegible].
19.45 — «Тахан дунен тӀа».
20.00 — [illegible] [illegible] телевизионни документальни фильма премьера.
20.30 — [illegible] совета [illegible] ВЛКСМ XXVI съезда [illegible].
21.05 — Киноконцерт.
22.00 — «Ха».
22.35 — К. Федин. Кхоллама оагӀонаш. 90 шу дизарга.
23.50 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

9.00 — Ӏуйранара гимнастика.
9.30 — «[illegible] гӀулакх» [illegible] Документальни фильм.
9.35, 13.10 — «Школа, [illegible]».
10.05, [illegible] — Немецки мотт.
[illegible] — География. 7 класс.
11.00 — [illegible].
12.10 — [illegible] — [illegible].
11.10 — [illegible] — хьехархочунна Природоведени. 2 класс.
11.30 — Истори. 8 класс.
11.55 — География. 7 класс.
13.25 — «[illegible] бу моттиг — космос». [illegible] фильм.
16.20 — «Кердадараш».
16.35 — ДӀахьош я Ленинска зачет. ВЛКСМ Нохч-ГӀалгӀай обкома отдела заведующе А. Джукаева къамаьл ду.
16.50 — Документальни фильм.
17.10 — «ГӀа [illegible] йолча фоахаш [illegible] — йоахон герзаме» (нохчий меттала).
17.40 — «Хха». Телевизионни [illegible].

[illegible]

24 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — «Ваьлаша я [illegible]».

[illegible]

7.35 — «Сердало» газета обзор.
8.00 — «Салте хилар — сийлен [illegible]». Советски Эскаре гӀулакх [illegible] хьалхатех отталаь концерт-композици (нохчий меттала).
8.45 — «Ветеранашта лагалдаргӀа дӀалаьха деноаш» (нохчий меттала).
9.15 — «[illegible]» [illegible].
[illegible]

Радио

23 ФЕВРАЛЬ

[illegible]

Хоалам

Тахан республике гӀоллаш Грозне хулаелча хоалам [illegible]. Яхлахолча [illegible] малхбузехьара секунда 2—7 метр. Хьалхе фегара температура республике —2 +3. Грозне —1 +3 градус йолаш хургья.

Кхоана [illegible] а [illegible], [illegible] [illegible] 3—7 метр [illegible] хьалхе фегара [illegible] 0—13 [illegible] 1—8 градус [illegible].

Метеостанци.

РЕДАКТОР Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковская ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; [illegible] — 2-55-07; [illegible] — 9-24-00; [illegible] — 9-21-01; [illegible] — 9-21-06; [illegible] — 9-21-05; [illegible] — 9-21-07; [illegible] — 2-22-86.

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57, заместителя редактора — 2-55-07, ответственного секретаря — 9-24-00, [illegible] — 9-21-01, промышленности и транспорта — 9-21-01, сельского хозяйства — 9-21-06, культуры — 9-21-05, писем — 9-21-07, корректорской — [illegible].

Газет араяьккха шинарен. Среда, пятница и воскресенье.

«Грозненский рабочий» издательства типография, Маяковского, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Заказ № 735.